

ÂYET 11-12

ve izâ kıyle lehüm lâ tüfsidu fi'l-ardı kalû innemâ
nahnü muslihûne elâ inne hüm hümü'l-müfsidûne
ve lâkin lâ yeş'urûn

**Hem onlara: “Yeryüzünde fesat çıkarmayın” denildiğinde:
“Biz ancak ıslâh edicileriz” derler. İyi bilin ki,
onlar ortalığı bozanların ta kendileridir,
fakat anlamazlar.
(Elmalılı Hamdi Yazır)**

**Onlara: Yeryüzünde fesat çıkarmayın, denildiği zaman,
“Biz ancak ıslâh edicileriz” derler. Şunu bilin ki, onlar
bozuncuların ta kendileridir, lâkin anlamazlar.
(Diyanet)**

Bunlar, yeryüzünde fesat çıkarmaktan nehyedildikleri zaman, yani süflî cihetten bozgun yapmaktan menedildiklerinde, nefisleri günah kirleriyle kaplamak, fitne ve savaşlar çıkarmak, insanlar arasında kin ve düşmanlık duygularını kışkırtmak gibi nefisleri ve onlara taalluk eden maslahatları ifsat etmeleri yönünde bir çağrıya muhatap olduklarında, bunu inkâr ederler, üstelik nefislerinin ıslâh ediciliğini kanıtlamak için bin bir yola baş vururlar. Çünkü onlar ıslâh ediciliği, iyi bir geçim temin etmek, türlü geçim yollarını bulup kolaylaştırmak, dünya

işlerini özellikle kendi nefislerinin lehine düzenlemek şeklinde algıladılar. Bunun sebebi, dünyaya sevgiyle bağlanmaları, bedenî lezzetlere gömülmeleri, cüzî, basit menfaatleri aşamamaları, onların perdesinin arkasında çakılı kalmaları, maddî hislerin lezzetine kapılıp küllî genel maslahatları, akli lezzetleri görememeleri, algılayamamalıdır. Onlar bu şekilde maksatlarına kolaylıkla eriştiklerini, amaçlarını suhûtle gerçekleştirdiklerini düşünürler, ama duyularla algılanan ifsat ediciliklerinin farkında olmazlar.¹³

- Münâfıklara: “Şu yeryüzünde fesatçılık yapmayın, fesad çıkarmayın, ortalığı ifsat etmeyin” diye uyarı ve kötülüklerden yasaklama yapıldığı zaman “hayır biz fesatçı değil, ıslâh edici adamları, fesat değil, yalnız ıslâh ve ıslâhat yapan kimseleriz” demektedirler ve böyle derler... Bunu derken yaptıkları fesatçılıkları, inkâr ile örtmek isterler. Bundan asıl maksatları ise yaptıkları şeylerin fesatçılık değil, bizzat ıslâh olduğunu iddia etmektir. Çünkü bunlar hak ve gerçeği seçemediklerinden ve seçmek istemediklerinden, bozmayı düzeltmek sanırlar. Yeryüzünün bozulması, Allah’ın kullarının durumlarını bozan gerek geçimleri ve gerek âhiretleriyle ilişkili işlerini çığırından, hedefinden çıkaran fitnelere, harplere, bozgunculuk da bunları ve bunlara sevk edici şeyleri ortaya çıkarmaktır. Münâfıklar da böyle yapıyorlardı. Müminlerin içine karışıyor, sırlarını kâfirlere açıklıyor ve onları îman ehli aleyhine teşvik ediyorlardı. İnsanları tutuşturmak, müminleri bozmak, zarar vermek için fırsatlar icat etmek ve fırsatlardan istifâde etmek gibi kötülükler yapıyorlardı. Müminler de bunları uyanıklıklarıyla gözden kaçırmıyorlar, gaflet etmiyorlar ve kötülüklerden vazgeçirme hususunda dînî görevlerini yapıyorlar ve münasib şekilde nasihat ve uyarılarda bulunuyorlardı. Fakat münâfıklar ne öğüt dinlerler, ne de dinlemek isterler. Bunlara karşı “*biz ancak ıslâh*

13 Muhyiddin İbn Arabî, *Tefsîr-i Kebir Te’vilât*, Tercüme: Vahdettin İnce, Kitsan Yayınevi, İstanbul, C. 1, s. 41

edicileriz” derlerdi. Müminler, bunların yalan yanlış ıslâhcılık dâvâsına inansınlar mı? İşte Cenâb-ı Hak bu noktayı şu tenbih ile açıklığa kavuşturuyor:

Ey îman ehli! Sakın aldanmayınız, uyanık durunuz, bunlar fesatçılar güruhunun kendisidirler, fesatçılar güruhu dedikleri ancak bu kısım kimselerdir. Bu muhakkak, fakat bunlar böyle olduklarını hissetmezler, buna da bilinçleri olmaz. Bunların bugün şuuruları olmadığı gibi yarın da yoktur. Dedik ya kalp hastalığı, şüphe hastalığı onlara herşeyi ters gösterir. ¹⁴

- *Fesad*, yani bozgunculuk, bir şeyin anormal duruma gelmesidir. Bunun zıddı ise *ıslâh*, yani düzeltmektir. Yeryüzünde bozgunculuk denince, savaş ve fitnenin tahrik edilmesi, müminlere ait sırların kâfirlere aktarılması ve buna benzer küfür ve kötülük türleri akla gelir. ¹⁵
- Münâfıkların davranışları kötülüklere neden olmakta ve bu yüzden de, tıpkı birinin “kendi elinle kendini öldürme”, “kendi canını ateşe atma” demesi gibi, kendilerine “*bozgunculuk yapmayın*” denmiştir, öyleyse durumları böyle olanlara bu gibi şeyler söylenince hemen: “Bizler sadece düzelteriz, derler. ” Bu, bir kimsenin kendisine öğüt verene karşı, aşırı bir tepkiyle red anlamında söylediği bir sözdür. Buna göre anlam şöyle oluyor: “Öğüt vermeye çalışan kimsenin bize böyle hitap etmesi doğru değildir. Çünkü bizim yaptığımız, yalnızca ıslâh etmektir. Durumumuz fesad ve bozgunculuk gibi kötü şeylerden tamamen uzaktır.” Münâfıkların böyle konuşmalarının nedeni, bozgunculuğu düzeltme olarak değerlendirmelerindedir. Çünkü bunlar kalp hastasıdırlar. Nitekim Allah (c.c.) şöyle buyuruyor. “*Kötü işi kendisine güzel gösterilip de onu güzel gören kimse (kötülüğü hiç iste-*

14 Elmalılı M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili, Zaman Yayınları*, İstanbul, C. 1, s. 210-211

15 İsmail Hakkı Bursevî, *Muhtasar Rûbu’l- Beyân Tefsiri*, Damla Yayınevi, İstanbul: 2004, C. 1, s. 85

meyen kimseye benzer) mi?” (Fâtır, 8) Böylece münâfıklar yaptıklarının bozgunculuk olduğunu inkâr edip, işlerinin sırf düzeltmekten ibâret olduğunu ileri sürdüler. Allah da onlara cevap veriyor:

“İyi bilin ki, asıl onlar, fesad çıkaranların ta kendileridir.”

Ey mü’minler! Asıl bozguncuların onlar olduğunu bilin. Bunun için onlardan, ıslâha yönelecek bir adım atacıklarını beklemek imkânsızdır. Daha sonra Allah (c.c.) şu buyruğuyla onların nasıl insanlar olduklarını bildiriyor: *“Fakat farkına varmazlar.”* Onlar bozguncu olduklarını bilmezler. Bunların idrak ve kavrama kapasiteleri yoktur. Çünkü onlar duyularını yitirmişlerdir. Dolayısıyla düşüncesizlikleri onların bozgunculuklarına tam denk düşmektedir. ¹⁶

- Onlar bozguncu olduklarını bilmezler. Bunların idrak ve kavrama kapasiteleri yoktur. Çünkü onlar duyularını yitirmişlerdir. ¹⁷
- Fesad, Kur’ân-ı Kerîm’in temel kavramlarından biridir. Fiil ve isim hâlinde 40’tan fazla yerde geçer.

Kur’ân dilinin ölümsüz ustası Ragıp el- İsfahanî (ölm. 1108) *“Müfredat”*ında fesadı “bir şeyi itidal dairesinden az veya çok çıkarmak” olarak tanıtıyor ve karşıtının salâh olduğunu söylüyor ki, kavramın Kur’ân’sal niteliğini tam tespittir.

Fesadın esasını varlık ve oluştaki dengeyi bozmak, bozgun ve yozlaşma vücuda getirmek oluşturur. Bu da, yine Ragıp’ın söylediği gibi, bazen insanın iç dünyasında, bazen bedenimizde bazen de dışımızdaki dünyada meydana gelir.

Kur’ân-ı Kerîm fesadın her türünün insan eseri olduğunu açıkça belirtir. (Bakara, 30; Gafır, 26) Bu yüzdendir ki tanrısal irade yeryüzünü fesada veren kötü insanları, onlara musallat eden baş-

16 İsmail Hakkı Bursevî, *Muhtasar Rûhu’l- Beyân Tefsîri*, Damla Yayınevi, İstanbul: 2004, C. 1, s. 85-86

17 İsmail Hakkı Bursevî, *Muhtasar Rûhu’l- Beyân Tefsîri*, Damla Yayınevi, İstanbul: 2004, C. 1, s. 86

ka insanlarla durdurmaya kanunlarından biri hâlinde işletmektedir. (Bakara, 251)

Fesadın temelinde insanın doğal ve kozmik dengeleri, kendi sübjektif dürtüleri ve doymazlıkları uğruna altüst etmesi yatar (Müminûn, 71). Bunun sonucu şirkin en büyük fesad olmasıdır. Çünkü yaratıcı küllî şuura özgü kudret ve değerleri şuursuz maddeye yüklemek oluşun omurgasını zedelemektir.

Bakara Sûresi, âyet 30'a göre, bütün yüceliklerine ve Allah'ın kendisine güvenine rağmen insanın karakteristiklerinden biri de fesad üretmesidir. İnsanın ürettiği fesattan en büyük payı put-perestlik, ikinci olarak münâfıklık (*iki yüzlülük*), üçüncü olarak da Yahudi kesimi almaktadır. (İsra, 4; Araf, 85; Bakara, 11 vs.)

En yıkıcı fesad insanın saltanat ve sahip olma uğruna sergilediği fesattır. (Neml, 34) Böyle olduğu içindir ki, insanlık tarihi boyunca medeniyet ve saltanatların çöküşüne da karşıt fesatlar sebep olmuştur. (Kasas, 4, 83; Fecr, 12; Gafir, 26; Neml, 14)

Peygamberlerin en önemli yakarışları içinde fesad üretenlere yenik düşmeme dileği de yer almaktadır. (Ankebût, 30) Çünkü fesad yurtları kaos ve mutsuzlukla doldurmakta, kitleleri lanet ve azabın kucağına itmektedir. (Nahl, 88; Ra'd, 25)

Kur'ân, fesad üreten birey ve kitlelerin insanların karşısına barış üreticileri olarak çıkabileceklerini de söylemektedir. (Bakara, 11)

Barışçılık iddiasıyla gerçek barışseverliği ayırmada kullanılacak ölçüleri, Kur'ân şöyle tesbit etmektedir: Allah'ın birliğine îman, âhirete îman, sâlih amel yani insanlığın hayrına ve mutluluğuna katkıda bulunacak hizmetler sergilemek.

Kur'ân şu noktanın altını da çizmektedir: Fesad daima öldürmek ve kan dökmekle birlikte sahneye çıkar. Ve bir kişinin kanının dökülmesi veya bir kişinin fesada alet edilmesi "*bütün insanlığın öldürülmesiyle eş anlamlıdır*" (Bakara, 30; Mâide, 32) ¹⁸

18 Yaşar Nuri Öztürk, *Kur'ân-ı Kerim Ansiklopedisi*, Hürriyet Matbaacılık, İstanbul: 1990, s. 98-99

- Allah'ın lânetine sebep olan günahların başında yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak gelir. Kur'ân buna yeryüzünü fesada vermek veya yeryüzünde fesat çıkarmak demektir. Fesadın karşıtı Kur'ân'da sulh olduğuna göre yeryüzünü fesada vermeyi barışı bozmak veya barışı bozacak fiiller sergilemek şeklinde ifâdeye koymamız gerekir. (.....)

Yeryüzünü fesada vermenin Kur'ânsal esprisini iyi kavramak için, Kur'ân'ın Allah'ın seçtiği din olarak tanıttığı İslâm'ın kökleri olan ve Kur'ân tarafından da kullanılan slm ve selâm kelimelerini hatırlamak gerekir. Bunların ikisinde de temel anlam, barış, güven ve huzurdur.¹⁹

- Ehl-i hakikat der ki:

Münâfiklara, “*yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiğinde...*” bu ve bundan sonraki âyetin tahkikinde şuna işaret edilmektedir ki, insanoğlu her ne kadar yeryüzünün halîfeliğine müsâid olarak yaratılmış ise de fakat o, bidâyette hevâsına ve nefsânî sıfatlarına mağlûb olmuştur. Bu yüzden de fesada meyleder bulunmuştur. Nitekim melekler: “*Ya Rabbimiz! Sen yeryüzünde fesad çıkaracak kişiler mi yaratacaksın?*” demişlerdi. Şerîatin emir ve yasaklarıyla hilâfetin cevheri insan nefsinin madeninden ayrılır. Seâdet ehli mü'minler, Hakk'a davet eden peygambere boyun eğerler, emir ve yasakları tereddütsüz kabul ederler. Bedbaht münâfık kâfirler ise, okun yaydan çıktığı gibi, dinden çıkar ve hevâ heveslerine tâbi olurlar. Onlara: Yeryüzünde fesad çıkarmayın, yani, hevânıza tâbi olup dünyaya hırsla bağlanarak, yeryüzünde halîfeliğe salâhiyetinizi ve güzel istidâdınızı ifsâd etmek için gayret etmeyiniz denildiği zaman onlar, bizler ancak ıslâh edicileriz derler. Böylece nasihatın hakikatinden gafil olarak onu kabul etmezler. Cenâb-ı Allah onları, “*İyi bilin ki, asıl bozguncular onlardır*” diyerek tekzib etmektedir. Onlar dünyalarının ıslâhı için âhiretlerinin seâdetini ifsâd ederler, ancak bunun farkına varamazlar yani onlar durumlarını ifsâd ettikleri-

¹⁹ Yaşar Nuri Öztürk, *İslâm'da Büyük Günahlar*, Hürriyet Matbaacılık, İstanbul: 1991, s. 195

nin, kötü hâllerinin ve azîm veballerinin farkında değillerdir. ²⁰

- “Onlara yeryüzünde bozgunculuk yapmayınız denildiğinde derler ki: Biz sadece ıslâh edicileriz. Dikkat ediniz, onlar bozguncuların ta kendileridir, fakat farkında değillerdir.” (Bakara11, 12) Allah varlığı yetkinleştirdiğinde, iddia süvarisi, nimetlenme meydanında ortaya çıkmış, bu esnada, “insanlardan bir kısmı îman ettik derler” ordusu içinde buna meydan okuyacak kimse çıkmadı. Böylelikle o, hepsine sahip olmuş, onlar da gönüllerinden kendisine ve dînine yönelmiştir. Bunun üzerine onlara ya ikrar ya da ölüm denilmiştir. Onlar da sözle îmanı kabul etmiş, dünya ve âhirette kendileri için acı bir azap gerçekleşmiştir.

Onlara şöyle denilmiş: “Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayınız”. Yeryüzü bedenlerin arzıdır. Onlar ise hayâllerinden şöyle geçirmiş: “Biz ıslâh edicileriz”. Bu söze karşı Allah şöyle buyurur. “*Dikkat ediniz, onlar bozguncuların ta kendileridir*” bize ve kendilerine göre. Fakat bunun farkında değillerdir, yani eşyanın bir olduğunun. Farkında olsalardı, ne inanır ne de inkâr ederlerdi. ²¹

- Sen de görünüşte kapkara bir demire benzersin ama kendini cilâla, cilâla!

Bu sûretle de gönlün, sûretlerle dolu bir ayna kesilsin; ona her cihetten gümüş bedenli bir güzel aksetsin!

Demir gerçi karadır, nürsuzdur fakat cilâlamak, ondaki karanlığı giderir.

Demir cilâlanır, yüzünü güzelleştirir, bu sûretle sûretler onda görünebilir.

Topraktan yaratılan beden kabadır, karadır ama cilâ kabul eder, onu cilâla!

Cilâla da onda gayb şekilleri yüz gösterebilir, huri ve melek akisleri görünsün!

Tanrı bil ki sana bir akıl cilâsı vermiştir, onunla gönül yaprağı

20 Ramazanoğlu Mahmud Sâmî, *Bakara Sûresi Tefsiri*, Erkam Yayınları, İstanbul: 1985, s. 53-54

21 İbn Arabî, *Fütûbât-ı Mekkiye*, Litera Yayıncılık, Çeviri: Ekrem Demirli, İstanbul: 2006, C. 1, s. 334

arınır, aydınlanır.

A bînamaz, aydınlanmayı bırakmışsın da hevâ ve hevesinin iki elini de açmışsın!

Hevâ ve heves kapandı mı cilâcının eli açılır. Gayb aynası olan demirde bütün sûretler görünür.

İçini kararttın, paslattın, işte “*Yeryüzünde fesada çalışanlar*” âyetinin mânâsı budur. ²²

- Riyâkârın giydiği cicili elbisenin içi pistir. Yapılması veya yapılmamasında bir emir olanı yapmaz; kendince sofuluk satar. Mukaddesatını satarak geçinir. Şüpheli şeylerden sakınmaz. Haram yer. Tembeldir, çalışmaz. Açık emirle yasak edilen, hiçbir işi yapmaktan çekinmez. Yaptığı iyilik sadece bir gösteriş için olur. Tâatı görsünler diye eder. Dışı tam; içi harap ve berbatır.

Yazıklar olsun, içi bozuk olan sana. Yaptığın, içten gelerek olmuyor. Kalıpla oluyor. ²³

- Dili olup kalbi olmayan insan herkese hikmetten konuşur ama kendisi amel etmez. İnsanları doğru yola çağırır, kendisi kaçar. Başkasının hatasını büyük görür ama kendisi durmadan yapar. Allah’a karşı edeb ve terbiye yollarını öğretir, fakat kendisi büyük günahları işlemeye devam eder. İnsanlar arasında iyi görünür, yalnız kalınca önüne geleni yutan hayvana benzer. ...

Peygamber (s.a.s.) Efendimiz bu adamın mühlik durumuna işaret ederek:

“*Ümmetim için en çok endişe ettiğim şey, dilli münâfıktır*” buyurmuşlar. Diğer bir hadîs-i şerifiyle de:

“*Ümmetim için en korkulacak şey, kötü bilginlerdir*” buyurmuştur.

Allah, cümlemizi bu gibilerden korusun.

22 Mevlânâ, *Mesnevî*, Çev: Veled İzbudak, MEGSB Yayınları, İstanbul: 1988, C. 4, s. 200 beyit 2469-2479

23 Abdülkâdir Geylânî, *Feth'ür-Rabbânî / İlâbî Armağan*, Bedir Yayınevi, İstanbul: 1992, s. 74

Bu zümreden de çekin ve kaç, tatlı dili seni yakalar. Güzel(!) sözü seni aldatır. Günah ateşi seni yakalar. Onun mânevî kir kokusu seni öldürür...²⁴

- Bilhassa, âdeti, büyük zâtların kelâmını tevil olan kimselerden ve onlarla sohbet etmekten, bir de o büyük zâtlara nispet ettikleri hikayeleri anlatıp zevklenenlerden sakın. Çünkü, o anlatılanların çoğu yalandır ve uydurma şeylerdir.

Böyle bir şey ise... Cenâb-ı Hakk'ın kullarına bir ikabıdır (*azap*), cezâsıdır..

Çünkü câhil halk, o anlatılanlar arasından hakîkati bilemez ve seçemezler.

Bunlar, akılları sıra halkı hayra teşvik için o hikayeleri söylerler.. Ama Allah-ü Teâlâ, onları bu insanlarla iptilaya uğratmıştır. Sefih kimseler, o büyüklere böylece sataşır.

Kaldı ki bunlar, sadece yukarıda anlatıldığı gibi hikâye ve menkıbe uyduruculuğu ile kalmamış, Resûlullah (s.a.s.) Efendimiz'e de aynı şekilde uydurma hadis isnat etmişlerdir.²⁵

- Hakikat şudur ki, insan aldanmaya elverişli taraflarıyla, nice yeryüzü riyâkârlarını birer velî sanmak hatasına bile düşebilir.²⁶
- Biri şehâdet getirdi, îmanını gösteren bir şey yaptı mı, bunlar, derhâl o adamın mümin olduğuna hükmederler.

Bu sûretle de nice münâfiklar, zâhire sığınmışlar, böylece de yüzlerce îman sahiplerinin kanını gizlice dökmüşlerdir.²⁷

- Sığır başını sallayınca sakalı da sallanır. Görenler, sığırın bu baş sallama ile bir hakîkati tasdik ettiği fikrine kapılırlar. Sakalın sallanışı başın hareketlerini tasdik gibi görmek, nice sakallı in-

24 Abdulkâdir Geylânî, *Fütûhu'l Gayb*, Terc: Muhammed Önder Nar, Sinan Yayınları, İstanbul: 1996, s. 117

25 Ahmet er- Rifâî, *el-Hikem'ül Rufaiyye (Nasihatlar)*, Rahmet Yayınları, İstanbul: 1970, s. 101

26 Ken'an Rifâî, *Şerhli Mesnevi-i Şerif*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul: 2000, s: 58

27 Mevlânâ, *Mesnevi*, Çev: Veled İzbudak, MEGSB Yayınları, İstanbul: 1988, C. 4, s. 176 beyit 2176-2177

sanların, aynı hareketlerini andırdığı için göze hoş gelir.

İşte nice insanlar da kendilerine mesel söyleyenleri sığırlar gibi böyle tasdik ettiler, onlara sığır sakalı gibi tâbî oldular. Hakîkatte ne kendilerine başta öküzünkinden fazla bir akıl, ne bu sözlere uyar gibi görünen sakalda bir şuur vardır.

... Allah'ın kudret ve kuvvetini ancak kafaları işlemeyen kimse-ler anlayamaz. Böyleleri âlim olmadıkları hâlde ârif olan ve Allah büyüklüğünü gönüllerinin duygusu ve ruhlarının sezgisi ile idrak eden temiz insanlardan daha geri ve daha zavallıdır. ²⁸

- Bir insan kuşların sesini taklit edebilir. Fakat kuşlar o seslerle birbirlerine ne sevgiler, ne duygular söyler, ne meramlar ifâde ederler. Sen kuşların sesini taklit etmekle meramını dile getirmiş hele anlamış olur musun?

Bülbül sesini öğrensen ve bülbül gibi ötmeyi becerersen bile onun güle olan gönül alış verişlerine ermen mümkün olur mu?

O seslerin, o kanat çırpışların, o gül gibi açılışların mânâsına erdim sanıp aldanma! ²⁹

- “Kur’ân, onu okuyanlar için her an yenidir. Ama her okuyucu onun nüzulünü idrak edemez, çünkü zihni kendi tabiatıyla meşguldür. Bu durumda, okuyucunun üzerine inen Kur’ân, onun tabiatının hicabı altında kalmakta ve okuyucuda bir zevk hasıl etmemektedir. Hz. Peygamber de Kur’ân okuyan, ama okuduğu Kur’ân boğazından aşağı inmeyen kimselerden bahsederken buna işaret etmiştir. Bu, dillere inen Kur’ân’dır, kalplere inen değil.

Kalbe inen Kur’ân anlayışı da beraberinde getirir. Bu kalbin sahibi olan kişi, vahyin dilini hiç bilmiyor olsa dahi, okuduğu ibârenin mânâsını dolaysız olarak anlar, idrak eder.

Bu hususiyeti taşımayan hiçbir kelâm Kur’ân olamaz. Kur’ân Allah'ın bir sıfatıdır ve sıfat, sıfatlandırılıandan ayrı kabul edilemez. Öyleyse Kur’ân'ın nüzul etmesiyle birlikte, kelâmı Kur’ân

28 Ken'an Rifâî, *Şerhli Mesnevi-i Şerif*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul: 2000, s. 80

29 Ken'an Rifâî, *Şerhli Mesnevi-i Şerif*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul: 2000, s. 493